

כליל א', והאוכל והשותה אין עליו כלום, אלא¹ שנמצא מוציא עצמו מכלל המהדרין, ועובר על דברי חכמים שאמרו²: לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל.

מכאן פסק דין ברור עד כמה מחוייב כל אחד ואחד בהידור מצוה אפילו כשאינו מעיקר הדין ואין עליו כלום³!

סימן תפט

סעיף ב

נשים ועבדים פטורים ממצוה זו, מפני שהיא מצוה עשה שהזמן גרמא. ובמקצת מדינות שמו הנשים מצוה זו עליהם חובה.

מה שכתב שרק "במקצת מדינות שמו הנשים מצוה זו עליהם חובה", אף שאינו בלשון המג"א¹ שכתב "ומיהו כבר שווי עליהו חובה" — אולי י"ל, שהוא מהטעם שבזהר² (שהובא במג"א) ד"כגין דאיהו רזא דדכורא — נשים פטורות מחושבנא דא, ולא מתחייב למימני בר דכורין לאתקשרא כל חד כדקא יאות"³.

★

יש לעיין באותן מצות שהנשים (פטורות מהן משום שהן מ"ע שהז"ג⁴ ו) מקיימות מצד עצמן⁵, האם קיום מצות אלו הם רק פעולת האדם, או שזה

(1) והוא משבחה"ל הובא בכ"י סו"ס זה. (2) ברכות מט, ב. (3) הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' לו ד"ה ויזהר.

סעיף ב

(1) סי' זה סוסק"א. (2) ח"ב קפג, רע"א. וראה גם שם ח"ג צו, ב (רעיא מהימנא) "ובגין דאלין יומין יומין דעלמא דכורא לא אתמסר חושבנא דא אלא לגברי בלחודייהו". (3) ע"פ לקו"ש ח"ז ע' 280 הערה 9. (4) משנה קדושין כט, א. רמב"ם הל' ע"ז פי"ב ה"ג. טור ושו"ע סי' יז ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"א. (5) וכ"ה להלכה שכל המצות הרשות כידן לקיים, תוס' עירובין צו, א ד"ה דלמא. תוס' ר"ה לג, א. ד"ה הא רמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ט. רא"ש ור"ן לר"ה שם. הב"י בשו"ע סי' זה ס"ו.

נפעל גם⁶ בחפצא⁷.

ולהעיר מדברי אדה"ז כאן (ממג"א) "שמו הנשים מצוה זו עליהם חובה"⁸. וראה מנחת חינוך מצוה שו"⁹.

שאסור להו לעשות מ"ע שהז"ג ולכו"ע אינו מצוה כלל והיאך ישוויי חובה, ולא ידעתי מוצא הדברים של ד' המג"א.

ולכאורה י"ל ע"פ החקירה ביחס לספירה (מוכא בלקו"ש ח"א ע' 271. וראה לקו"ש ח"ח ע' 54. לקו"ש חג השבועות תנש"א אות ג) אם עצם ענין הספירה היא מציאות מסוימת, והחורה אמרה שמציאות זו תהי' מצוה ביחס לעומר, או שהדבר לכשעצמו לולא המצוה, אינו מציאות כלל, משום שמספר אינו מציאות, ורק מצד המצוה — "מצותי אחשבי" — הופך הוא למציאות (ונפק"מ ביחס לעכד שנשתחרר באמצע הספירה יעוי"ש). ועפ"ז י"ל שמה שהנשים שמו עליהם מצוה זו דוקא לחובה, הוא ע"פ האופן האי' שעצם ענין הספירה היא מציאות מסוימת גם בלי הספירה, שהנשים קבלו על עצמן לחובה לספור ימים אלו שישנם במציאות גם בלא"ה, משא"כ בשאר המצוות.

ובפרט ע"פ מה שביאר בלקו"ש חג השבועות הנ"ל (אות ד) אופן ג': שציווי התורה ע"ד ספירת הימים עושה את הספירה למציאות בעולם גם שהסופר אינו מצווה לספור. ועפ"ז י"ל שגם הנשים שאינן מצוות לספור יש להן את מציאות הספירה (חפצא של תורה), וממילא שפיר יכולות לקבל עליהם "מצוה זו" לחובה.

אבל י"ל לכאורה, דכוונת המג"א ואדה"ז במש"כ "ששמו הנשים מצוה זו עליהם חובה", הוא ש"שמו .. עליהם חובה", לא שהמצוה (והיינו החפצא) נהפכה אצלן לחובה, אלא שהן חייבו עצמן לקיים מצוה זו (פעולת האדם). כלומר, אף אם נאמר שלספירה מצד עצמה אין שום מציאות לולא צווי התורה (כאופן הכי

6) ובפרט לפי דעת ר"ת (תוס' עירובין ור"ה שם. ובכ"מ. רא"ש ר"ה פ"ד סי' ז. ר"ן ר"ה שם. ראב"ד הלי' ציצית שם. וכן הוא המנהג — רמ"א סי' יז ס"ב. סי' תקפט ס"ו. שו"ע אדה"ז סי' יז ס"ג. סי' תקפט ס"ב) שמברכות על כל מ"ע שהז"ג "וצונור".

7) ונפק"מ בכמה ענינים, ומהם: אתרוג של אשה האם אומרים בו אתקצאי לכולי יומא ואסור להנות ממנה כל שבעה (סוכה מו, ב. רמב"ם ספ"ז מהל' לולב. טור וחשו"ע סי' תרסה ס"א. ולהעיר מלשון רש"י תינוקת דוקא) — דתלוי בזה, אם מה שהיא נטלה האתרוג לקיים בו את המצוה היא פעלה גם בחפצא דאתרוג — אסור להנות מהאתרוג כל שבעה (ראה לשון הר"ן ר"ה שם (הוכא בכ"י סי' יז. סי' תקפט) בהרא"י לדברי ר"ת דנשים מברכות במ"ע שהז"ג "מדאמר כו' גדול המצווה ועושה כו' אלמא דמי שאינו מצווה ועושה נמי יש לו שכר, הלכך בכלל מצוה הן". ובהמשך לשונו שם (בנשים) "דכיון שהאנשים נצטוו ואף הן נוטלות שכר". (וראה לשון אדה"ז בשו"ע סי' יז שם). ואם זהו רק פעולת האדם שלא נפעל בהחפצא — מותר להנות מהאתרוג שלה (ראה שו"ת צ"צ או"ח סי' ג אות י' "ל"ד לנטילת לולב שהאשה נוטלת שלא נתקיים שוט מצוה גמורה עיי"ז"). [וראה לקמן הערה 9].

8) [דמשמע מזה שזהו גם בחפצא: ש"שמו הנשים מצוה זו עליהם חובה". וראה הערה הכאה].

9) [שהקשה על המג"א "וד"ז צ"ע והוא דבר חדש דנשים אם קבלו עליהם לעשות מ"ע שהם פטורים יתחייבו מפני דשוויי עלייהו חובה, ולא ראיתי כן בשום מקום. ואינו דומה לתפלת ערכית עיין בראשונים, וכאן יש דיעות

סעיף ז

לעומר¹ .. שנהגו כך לבאר יפה בספירה לאיזה דבר סופרים .. ויש נוהגין² לומר "בעומר", ואין לשבש שום נוסח כי שניהם נכונים.

נוסח של רבינו הזקן בסידורו — וכן מנהגנו — לומר "לעומר". וכן הוא בסידור (כתב יד) שהתפלל בו הבעש"ט (והוא סידור האריז"ל)¹.

סעיף יא

אחר הספירה נוהגין לומר¹: יהי רצון שיבנה בית המקדש כו', לפי שעכשיו אין אנו סופרין אלא זכר למקדש, ואין בספירה זו עשיית מצוה כלל .. ולפיכך מתפללין שיבנה בית המקדש ונקיים המצוה כתקונה.

ומזה משמע שאם תתקיים התפלה ש"יבנה בית המקדש כו'" באמצע ימי ספירת העומר — המשך הספירה תהי' כתיקונה מן התורה באותה שנה, אף שהתחלת הספירה היתה מדרבנן.

ולמעיר גם מלשון אדה"ז בהתחלת הסימן "מצות עשה מן התורה כו'", אף שמסיק אה"כ (בס"ב) שהעיקר כהדיעות שבזמן הזה אינה מהתורה. ואולי י"ל שבוזה נרמז, שגם לאחרי התחלת ספה"ע מדרבנן (בזמן הזה), יתכן (ולכאורה דוחק גדול לומר כן) שהמשכה וסיומה תהי' "מן התורה"².

הספירה אצלן הוא לא "מצוה" שפועלת גם על החפצא, כ"א רק חיוב בעלמא, שחייבו עצמן (מאיזה טעם שהוא) לספור ספירת העומר]. ע"פ לקו"ש חט"ז ע' 219.

דלעיל), הרי שגם הנשים לא פועלות בספירתן את מציאות הספירה, ורק שקבלו על עצמן לספור הספירה. וזהו גם דיוק הלשון "עליהם חובה" ולא "עליהם מצוה", משום שכל ענין

סעיף ז

(2) נרמ"א שם ס"א. ט"ז שם סק"ג]. ע"פ לקו"ש ח"ג ע' 1002 הערה 3. וראה לקמן הערות וביאורים לסי' תצג ס"ה הערה 2.

(1) כן הוא בר"ן סוף פסחים. שו"ת הרשב"א סי' קכו. תניא סי' נ. כל בו סי' נה. של"ה. שע"ת סי' זה סק"ח. חק יעקב שם סק"ט. ועוד.

סעיף יא

וסי"א) וא"כ גם אם יבנה המקדש באמצע הספירה — הרי לא הקריבו עומר בט"ז ניסן ואיך יהי' זה מדאורייתא]. ע"פ לקו"ש חג השבועות תנש"א הערה 7-65. וראה שם באורך בענין זה.

(1) [ובסידורו הנוסח הוא "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה כו"]. (2) ולכאורה דוחק גדול לומר כן. [נראה שהדוחק הוא משום שכל ענין הספירה הוא "לעומר" (ראה שו"ע אדה"ז סי' נה ס"ב